

Besök i några lärpas

I hela 21 lärpas delade Reglabs medlemmar och partner med sig av erfarenheter, både framgångar och utmaningar. Här är anteckningar från några av dem.

Etableringsguiden

Etableringsguiden har arbetats fram av Tillväxtverket tillsammans med Business Sweden och SKR. Där finns tips, stöd och inspiration, men guiden är inte färdig. Nu efterfrågas hjälp från regionerna för att fylla på med tips kring deras roll i etableringsprocessens faser innan, under och efter en etablering.

Även om guiden är indelad i faser och steg för tydlighetens skull så är det fråga om en cirkulär process. Ingen fas tar egentligen slut.

Etableringsguiden har i skrivande stund mest information i fas 1, innan en etablering. Det handlar om planer och strategier, prissättning av mark, platsmarknadsföring, mottagarorganisation mm. Fas 2 handlar om att bedöma, besvara och möta upp förfrågningar. Ligger detta i linje med vad vi vill? Har vi organisation att svara snabbt? Mycket i denna fas är kommunala frågor, men kanske kan regionen ha en roll för att bidra med underlag eller på annat sätt? Fas 3 är olika steg efter en etablering, där finns frågor om samhällsutveckling, samverkan mellan företag och myndigheter mm.

I Östersunds kommun har man en etableringsansvarig som samordnar processerna men i många frågor önskar man mer långsiktiga resurser och stöd från regionen, som vård och omsorg, kollektivtrafik, kompetensutveckling och marknadsföring. Karlskrona kommun föreslår att regionen kan ha en arbetsgrupp för etableringar där olika kompetenser finns att avropa för att stötta kommuner med det de behöver. Där kan finnas kompetens som kommunerna kanske saknar som mark- och exploateringsexpertis, EU-överblick eller annat. I Dalarna har fyra kommuner gått samman i ett samarbete för arbetet med etableringar.

Deltagarna i lärpasset lyfter att kompetensförsörjning behöver kopplas till strategier för etableringar och där kan regionen bidra och stötta kommunerna, det gäller även frågor om arbetsmarknadsområden och kollektivtrafik. Regionen kan även ha en sammanhållande roll under hela processen om det behövs.

Att planera strategiskt för vilka etableringar som passar är viktigt, och komma bort från ”mössan i handen”. Även om det kan vara svårt för politiker att tacka nej till en förfrågan så är det rätt att göra det ibland. Ett bra analysunderlag från regionen kan vara användbart: hur ser utbildningsstrukturen ut i regionen, var finns det mark, hur planeras kollektivtrafiken? Regionens roll är att skapa mervärde för kommunerna och bygga mod. Ett exempel är Region Östergötland som hjälper de kommuner som vill att ta fram

etableringsstrategier. Ett annat exempel är det regionala projektet Ny i Värmland som handlar om livskvalitet, basservice och kompetensförsörjning.

Medie- och informationskunnighet – en strategisk regional fråga?

Västra Götalandsregionen, Internetstiftelsen och Folkhögskolornas serviceorganisation höll ett gemensamt lärpas som hakar i Carl Heaths föredrag under konferensens första dag.

93 procent av svenskarna använder Internet dagligen, 4 av 10 använder AI-tjänster. Men nu är den siffran troligen högre eftersom Google integrerat AI-tjänster i sökningar.

Hur använder vi AI? Vi ställer frågor, bearbetar text, sammanfattar information från olika källor mm.

Behovet av att förstå och tolka information blir allt större i en digital värld. Vi behöver förstå vad media och information gör med människor, hur AI och algoritmer fungerar och hur vi ska agera för att skapa tillit i stället för konflikter.

En undersökning som SR P4 gjort visar att bakom många TikTok-konton med högerextremt material finns ingen verklig person, men de har många tusen följare som kanske tror det.

Folkhögskolan är en spegling av samhället, det är stor bredd i deltagarnas bakgrunder, kunskaper och erfarenheter. Både detta faktum och hela det digitala landskapets input följer med in i klassrummet. Det ställer höga krav på lärarna att kunna värdera och hantera fakta och fiktion i konkurrerande verklighetsbilder. Samhällets polarisering finns även i klassrummet och lärarna behöver klara av ta diskussioner och hantera konflikter.

Folkhögskolor är bra plattformar för att utifrån deltagarnas behov skapa möten för ökad tillit, genom kontakt med myndigheter och samhällsservice. Varför vågar man inte be om hjälp? Hur kan vi öka tryggheten?

Västra Götalandsregionen har länge arbetat med medie- och informationskunnighet som en regional fråga, inte minst genom att bedriva utbildning inom bild- och filmkunnighet. Däremot har man inte någon särskilt utsedd person som äger frågan och jobbar strategiskt med det, något som man menar kanske skulle behövas. Media- och informationskunnighet ger mer robusta samhällen.

Cirkulärt systemtänk

Region Norrbotten ser en växande mängd projekt inom cirkulär ekonomi – allt från teknikutveckling till cirkulära affärsmodeller. Men den stora utmaningen är att koppla ihop punktsatser med det regionala systemtänket. Hur får man kommuner, region,

akademi och invånare att hänga ihop i en gemensam struktur? Det är svårt och lärpasset handlar mer om att utbyta tankar och råd än om att berätta hur man gör.

En svårighet när det gäller avfallshantering, och förflyttningen från avfall till material, är att nya lagar och regler inte följs av metoder. Sortering och återvinning av tyg är ett exempel på det, men regler har även tillkommit för fiskenät, plast mm utan att det finns ekonomisk och praktisk möjlighet att genomföra.

Tillsammans med Luleå tekniska universitet och kommunerna har Region Norrbotten bildat gruppen Circular Arctic Sweden för att utveckla det cirkulära systemet inom områdena material, teknologi och affärsmodeller.

Det finns många lagrum som möts och ofta krockar i utvecklingen av cirkularitet. Om kommunen komposterar och gör jord, hur ska den användas? Vad säger miljölagstiftningen? Kan den säljas och hur i så fall? Hur mycket får en kommun sälja? Ett annat exempel är plast där Norrbotten inte har tillräckligt med plast för att ekonomiskt bära en egen återvinningsanläggning men samtidigt betalar utsläppsavgifter för att bränna plast.

En strategi för cirkularitet kallas R9, men tyvärr hoppar vi ofta över design- och konsumtionsfasen för att hoppa rakt in i R8, vilket inte bygger det cirkulära systemet.

- R0: Refuse
- R1: Rethink
- R2: Reduce
- R3: Reuse
- R4: Repair
- R5: Refurbish
- R6: Remanufacture
- R7: Repurpose
- R8: Recycle
- R9: Recover

Det behövs fler småskaliga lösningar och mer samverkan. Från åhörarna kommer regionala exempel där byggaktörer samverkar för återvinning av riv- och byggmaterial. Inom skogssektorn är Paper Province ett bra exempel på samverkan. Att styra för ökad cirkularitet genom krav i upphandlingar är ytterligare ett exempel från åhörarna.